

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 274.

Deel XII.

15 April 1947.

Adres der Redactie:

G. L. VAN EYNDHOVEN, Eindhovenstr. 36, Haarlem. — Nederland

INHOUD: **A. Reclaire:** Melanisme bij Nederlandse wantsen. — **B. J. Lempke:** Lycklama's onderzoekingen over Melanisme bij Lepidoptera. — **D. Mac Gillavry:** Een en ander over den levenscyclus van *Raphidia* (Neur.) en over de naamgeving van deze insecten. — **D. Mac Gillavry:** Het auditieve bij het paringsvoorspel bij *Eumenis semele* L. (Lep.) — **B. J. Lempke:** Trekvinders in 1945 (zesde jaaroverzicht). — **D. Mac Gillavry:** *Papilio machaon* L. en Citrus. (Lep.) — **A. Stärcke:** A new Record of Age, reached by Ant-Soldiers. — **G. L. van Eyndhoven:** Esperanto, de taal der wetenschap. — **Redactie:** Dringend verzoek om medewerking.

Melanisme bij Nederlandse wantsen

door

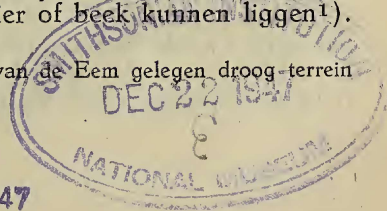
A. RECLAIRE.

In zijn mededeling 'Enkele notities over Melanisme bij insecten in ons land' (Ent. Ber. XII, No. 271/2, 20.XII.1946, 65—66) schrijft D. Mac Gillavry o.a.: 'en wat is de opinie der Rhynchotologen?', en wel naar aanleiding van het feit, dat volgens hem in bepaalde stroomgebieden in ons land (Mark, Dinkel, Oude IJssel, Zuidlimburgse beken) melanisme een veel voorkomend verschijnsel is, zeker voor kevers.

Nu is van melanisme bij inlandse wantsen nog niet veel bekend. Beschouwen wij eerst de gevallen van volkomen melanisme, waarbij het dier eigenlijk geheel zwart zou moeten zijn (zie J. Th. Oudemans, De Nederlandsche Insecten). Van de leemkleurige inlandse *Eurygaster*-soorten zijn geheel of bijkans geheel koolzwarte voorwerpen beschreven en benoemd doch deze zijn nog niet in Nederland aangetroffen. Een voorbeeld van bijna volkomen melanisme is de door Chors beschreven f. *nigrescens* van *Chorosoma Schillingi* Schill. waarvan het enige tot nu toe in ons land (bij Broekhuizen (L.)) gevonden ex. tijdens een demonstratie op een der vergaderingen onzer vereniging algeheel verongelukt is. In dit geval ligt de vindplaats dus ook in een rivierdal en wel van de Maas. De door Schumacher beschreven soms bijna geheel donkere f. *Gebieni* van *Gonionothus marginepunctatus* Wlff. schijnt vooral in de late herfst en na de overwintering te worden gevonden, dus een soort seizoenmelanisme. Iets dergelijks treffen wij bij de koolwants *Eurydema oleraceum* L. aan: de onderzijde is in hoofdzaak geel, na de overwintering zwart of donkerbruin. De bij ons vrij gewone *Deraeocoris ruber* L. wisselt van oranjebruingeel tot bijna zwart, doch juist deze extreme, ook benoemde vorm (*concolor* Reut.) is bij ons nog niet waargenomen. Van de verwante, grotere, levendig scharlakenrood gekleurde soort *trifasciatus* L. bestaat een zo goed als geheel zwarte f. *annulata* Germ., die wel als volkomen melanistisch mag worden beschouwd. Deze is bekend van Ratum, Ede, Soest, Baarn en Hilversum. De vindplaatsen Soest en Ratum zouden dus in het stroomgebied van een rivier of beek kunnen liggen¹⁾.

¹⁾ Het ex. van Soest werd door mij op een ver van de Eem gelegen droog-terrein aangetroffen.

DEC 22 1947

D. t. is in Nederland weinig waargenomen, hij is vooral in boomgaarden te verwachten, geldt als nuttig door het verdelgen van de op de vruchtbomen levende schadelijke insecten. Doch bloeiende of vruchtdragende boomgaarden worden door de entomologen uit de aard der zaak weinig bezocht, daar dit allicht onaangenaamheden met de bezitters veroorzaakt. Van de zeldzame graswants *Stenodema virens* L. heeft F o k k e r destijds een f. *nigrofusca* beschreven, die bij Leiden is gevonden (stroomgebied van de Oude Rijn?), voor zover ik weet niet teruggevonden en die volkomen melanistisch is of dit althans benadert. Dit is wel ongeveer alles wat mij van volkomen melanistische inlandse wantsen bekend is. Zij nog vermeld, dat ik eens een bijna geheel zwarte *Notonecta* ter determinatie ontving, die ik zo op het eerste gezicht niet kon thuisbrengen. Ofschoon hij eerst kort geleden was gevonden kwam ik gelukkig op het denkbeeld hem een nacht in laagkokende petroleumaether te laten liggen. Na verdamping van het ontvettingsmiddel kwam de fraaie tekening van de soort *obliqua* Gall. duidelijk te voorschijn!

Voorbeelden van plaatselijk melanisme (Oudemans, loc. cit.) zijn er meer. *Sehirus biguttatus* L. f. *concolor* Nickerl, waarbij de witte stip op de dekschilden ontbreekt, van Nunspeet *Odontoscelis dorsalis* F., bijna geheel donker bruinzwarte voorwerpen bij Zandvoort. *O. fuliginosa* L. f. *litura* F., Schin op Geul. Van *Eurydema oleraceum* L. een geheel ongetekende vorm, nog niet bij ons waargenomen. *Pseudophloeus Falleni* Schill. f. *clericus* Wagn., Vlieland en De Koog. *Adelphocoris seticornis* F., een extreme, ongetekende vorm, niet uit ons land bekend. *Deraeocoris cordiger* Hhn., waarbij de gele tekening bijna geheel kan verdwijnen e.a. Van de kleine berkenwantsen *Elasmucha grisea* L. en vooral *Fieberi* Jak. vindt men soms zeer donkere exx., vooral van eerstgenoemde echter ook zeer licht gekleurde die aan albinisme doen denken. Bij vele springwantsen (oeverwantsen, *Saldidae*) zijn naast licht gekleurde ook zeer donkere vormen waargenomen. Volgens E. W a g n e r, die aan dit verschijnsel een verhandeling heeft gewijd, leven deze veelal op moerassige, gene op zandige terreinen, hij denkt aan aanpassing, bescherming tegen vijanden. Bij sommige Corixiden treft men wel eens vrij donkere exx. aan, soms ook zeer lichtgekleurde, b.v. vaak bij *Sigara Fabricii* Fieb., dusdanig, dat zij een albinistische indruk maken. Vaak merkt men bij de inlandse wantsen op, dat de ♂♂ donkerder gekleurd zijn dan de ♀♀ zonder dat aan melanisme gedacht behoeft te worden.

Van enige regelmaat, het voorkomen van melanistische vormen in bepaalde stroomgebieden, kan ik bij de inlandse wantsen nog niets of weinig bespeuren. Men bedenke echter, dat zij nog weinig bestudeerd zijn, in elk geval zeer veel minder dan de vlinders en kevers, zodat bij nader onderzoek van het belangwekkende verschijnsel van het melanisme op den duur wel eens een voorkeur voor bepaalde gebieden of terreinen voor den dag zou kunnen komen.

Hilversum, Alexanderlaan 17, Januari 1947.

Lycklama's onderzoekingen over Melanisme bij Lepidoptera

door
B. J. LEMPKE.

In een der vorige nummers van de Entom. Berichten (vol. 12, 1946, p. 66), vestigde Dr. D. M a c G i l l a v r y nog eens de aandacht op de bekende kweek van de melanistische *Selenia tetralunaria* Hufn. door Lycklama à Nijeholt. Deze laatste heeft hierover uitvoerig bericht in Tijdschr. voor Entom., vol. 75, Suppl., 1932, p. 29—34. Aan-